

Corneliu Bogariu

SUB DALBUL DE RĂȘĂRIT

COLINDE

din județul Hunedoara

2016

**30
2016**

**COLECȚIA
„ETHNOLOGICA”**

Redactori:

**MARIANA ZBERTEA
GEORGE MUNTEAN**

Sigla colecției: SIMONA RUSU

Tehnoredactare: CORNELIU BOGARIU

Culegere computerizată: DIANA BOGARIU

Coperta:

I. Dubașii de la Rădulești

Foto: Prof. Marcel Lapteș

IV. Colindătorii din Micănești

Foto: Prof. Marcel Lapteș

Desene interioare: GHEORGHE BOGARIU

Desene ornamentale: MIRON SIMEDREA

Selectare desene: PAULA VOINA

Lucrare apărută la Editura KARINA - Deva

Director: ALIN BONȚA

Tipărită la CLIC COMPUTER Deva

Director: ALIN BONȚA

Adresa: Deva, str. Victor Șuiaga nr. 14

tel.: 0254-233130

www.tipardeva.ro

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOGARIU, CORNELIU**

Sub dalbu de răsărit / Corneliu Bogariu. - Deva : Editura Karina, 2016

ISMN 979-0-69490-024-3

ISBN 978-606-8514-98-7

784.4
398(498)

**Toate drepturile
aparțin
autorului**

Această carte apare sub egida:

**CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU
CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA
CULTURII TRADIȚIONALE
HUNEDOARA-DEVA**

Director: Mariana Deac

Satul hunedorean sub lumina sărbătorii

Motto:

„Pe uliță ceata se deplasa cu cântece și strigături, la Hunedoara cu bătaii de dubă, pentru că obiceiul colindatului a fost și este un mare spectacol.”

(Mihai Pop – **Obiceiuri tradiționale românești**)

Obiceiul de colindat este străvechi în ținuturile Hunedoarei, el domină întreg satul și aduce în planul realității **momente fundamentale** ale existenței țaranului nostru: nașterea, copilăria, adolescența, intrarea feciorilor și fetelor la hora duminicală, nunta și în final trecerea în lumea de dincolo. Datinile colindatului sunt complexe, ele reflectă marile evenimente cosmice de solstiții și echinocții în care soarele dătător de viață stă la baza muncilor țaranului: arat, semănat, coacerea recoltelor, culesul cu sărbătorile adecvate acestora. În acest timp satul hunedorean se află sub **lumina sărbătorilor** de iarnă, ale Crăciunului și Anului Nou, prilej de urări de sănătate, fericire și prosperitate.

În acest sens, culegerea folclorică de colinde **Sub dalbu' de răsărit** a etnomuzicologului Corneliu Bogariu, se referă tocmai la satul hunedorean în sărbătoare, când întreaga comunitate se află sub aura sacralității străvechiului obicei.

Cunoscut profesor, folclorist, etnomuzicolog Corneliu Bogariu s-a preocupat timp îndelungat de eposul colindelor hunedorene, devenind un cercetător cunoscut în arealul științific al etnologiei prin valorosul său **corpus** de colinde din toate zonele etnofolclorice ale județului. Prezentul volum, la care ne referim, este al nouălea apărut până acum, conținând valoroase colinde din cele peste 2000 culese de-a lungul vieții. Culegerea cuprinde colinde din zona etnofolclorică a **Văii Mureșului** din satele **Gialacuta** (com. Brănișca), **Gothatea** (Gurasada), **Petrești** (Burjuc), **Pogănești** (Zam), **Sârbi** (Ilia) și **Valea Poienii** (Vorța) culese de la 6 persoane, actanți al obiceiului de colindat, posesori ai unei memorii folclorice cu totul remarcabile.

Cele 100 de colinde culese de autor sunt rodul unei abordări directe a informatorilor folclorici prin imprimarea vocilor acestora pe bandă magnetică și prelucrarea adecvată prin transcrierea liniei melodice pe note cu o acuratețe deosebită prin reliefarea **arhetipurilor vechi** atât în sistemica obiceiului cât și a „producției folclorice” în sine.

Interesantă este clasificarea pe care autorul o face colindelor din această zonă a Văii Mureșului, puțin deosebită de cea a lui Al. Amzulescu, în sensul lărgirii categoriilor repertoriului, luând în considerație în primul rând **colindatul cu duba**, apoi specificul repertoriului acestuia: **Gazda, De familie, Junele, Feciorîța, Vânătorul, Birăul, Păstorești** (cu variante de **Miorița**), **Metamorfoza, Diferite** (cu interferențe de zone etnofolclorice), **Religioase, Urări** (Strigarea domnilor).

Tot acest material cules este deosebit de valoros și revelator pentru problematica actuală a colindelor pentru că analizând aspectele diacronic ajunge și în prezent arătând **transformarea muzicală și literară**, prin aspecte noi în colindă, în timpurile de azi și chiar ne vorbește despre **colinda nouă** (firește ca motivație în folclor) din unele sate, subliniind totuși „farmecul autentic al vorbirii și cântării țărănești”.

Toate acestea ne-au convins de valoarea deosebită a colindelor pe care profesorul Corneliu Bogariu le aduce în fața iubitorilor de folclor și am pus umărul la editarea acestor remarcabile cărți de folclor în dorința valorizării folclorului local și repunerea acestora în circuitul spiritualității satului hunedorean.

Sub dalbu’ de răsărit rămâne, în folcloristica hunedoreană, o carte a restituirilor frumuseții și a demnității satului cu valorile sale ancestrale și cu permanența sa spirituală, un mesaj peste timp pe care ni-l propune Corneliu Bogariu atât nouă, dar mai ales generației tinere, ca o datorie nobilă a păstrării obiceiurilor și datinilor străbune.

Prof. Marcel Lapteș

Etnolog

Referințe:

- ❖ • „ Având în vedere aceste calități superioare ale colindelor (*ritmico - melodice, literar - poetice,.. – n.n.*) îmi iau îndrăzneala de a ruga pe toți colegii mei să le primească cu aceeași dragoste și iubire de neam cu care le ofer eu. Să le întrebuițeze în lucrările lor, să le îmbrace, să le cizeleze. *Eu am dezgropat diamantul! Cred că mai bine nu-mi puteam aduce prinosul de recunoștință și admirație față de acest popor genial căruia îi aparțin, și sunt mândru de acest lucru*”. (Sabin Drăgoi, **303 colinde cu text și melodie**, 1925, pg.15).

- ❖ • „ Conținutul mlodic al colindei, bogat, dinamic și optimist este exprimat într-o formă concisă” p.15.
- ❖ • „ Melodiile se bazează pe un ambitus redus, diatonic sau cromatic ($2^{da}M+$), final având funcții tonale diferite.”p.15.
- ❖ • „Colindatul este însoțit de „Zicala dobiei”, melodie cu caracter de joc, executată din fluier, pe drum, între casele unde se colindă. Ea este acompaniată de bătăi ritmice de dubă și sde strigături glumețe la adresa colindătorilor sau a celor colindați”. (Emilia Comișel, **Antologie folclorică din Ținutul Pădurenilor**, 1959, p. 16).

- ❖ • „...diferențele locale fiind legate mai degrabă de denumirea grupului de colindători – *ceată, ceata feciorilor, ceata junilor,...* - de funcțiile din ceată – *vătaf, staroste, iapă,..* – de prioritățile și ordinea celor colindați – *biserică, preot, primar (birău-n.n.), gazdă*”.
- ❖ • „ Modalitatea principală de interpretare a colindei, în general este cântarea în grup*, la unison facilitată de faptul că marea majoritate a colindelor sunt măsurate ritmic” . (Ioan Bocșa, **Colinde românești**, 2003, p.7).
- ❖ •„Urmează „ arvunirea muzicii” (*de fapt - angajarea muzicanților –n.n.*), treabă pe care o face (ca și găsierea gazdei – *locul de întâlnire – găzduire - pentru toată perioada Crăciunului a întregii cete*) „vătaful dubașilor” care este un flăcău „mai răsărit”, cu armata făcută, care știe bine colinzile. Muzica este fomată din clarinetist-taragotist, saxofonist, trompetist, acordeonist și însoțește echipa dubașilor în timpul umblatului prin sat, de la o casă la alta, cântând marșurile specifice („de seară”, „de noapte, „de dimineață”, „de ziuă”) precum și la „jocul colacului” și la celelalte jocuri (dansuri) din zilele de Crăciun”. (**** *CJCP – Timiș, Dă pă dubă, săraca, îngr.* Prof univ. Ion DRĂGAN, p. 4).

Gazda

- de primire (3)- 1, 2, 3;
- de cinstire pentru gazdă (2) – 4, 5;
- de povățuire (1) - 6;
- altele (2) –7, 8.

1. Dimineața de Crăciun

Crăciun Trandafir 53 / '84

Burjuș, Petrești

$\text{♩} = 168$

The musical score consists of three staves of music in a treble clef with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked as quarter note = 168. The lyrics are written below the notes, with some words underlined. The first staff contains the first line of the song, the second staff contains the second line, and the third staff contains the third line. The lyrics are: "Di---mi---nea-----ța... lui Cră---ciu-----nu....", "Dom--nu-lui, doam---ne", and "Di---mi---nea-----ța... lui Cră---ciu-----nu....".

Di---mi---nea-----ța... lui Cră---ciu-----nu....

Dom--nu-lui, doam---ne

Di---mi---nea-----ța... lui Cră---ciu-----nu....

Dimineața de Crăciun

Domnului, doamne

Dimineața de Crăciun

*

Sculatu-te-ai 'cest d'om bunu –

Scoală-ți, d'om bun fetelere

Să-ți măture curțilere...

Pa'¹ 'naintea urțiloru

Pa' fundu pimițiloru²

Pa' la cepu³ buțiloru

Cu cornu sușițelor⁴
(să-)Și sloboadă limpejiorii⁵.
Că la tiște ciște viște ?
Viște Crăciun cel bătrân(u)
Cu caluțu mai dalbuț(u) –
Caluțu nu-i dalb de flori
Ci-i mi-ș plinu de viori⁶ –
Florile-s pliște de rauă⁷ ...
Cei tișteri veseli-s-oru
Cei bărtâni la slujbi or merge.

.....
Noi colinda-o colindău ,
Dumneavoastră v-o-'nchinău -
Și-o-'nchinăm cu sănătate !

-
1. pa' – pe la, prin
 2. pimiță – pivniță
 3. cep – dop, (*aici*) ...robinet
 4. sumniță – sumnă, suman, îmbrăcăminte
 5. limpejiori - ?? - băutura de pe drojdie (!) –
 6. de viori – (*fig*) de flori
 7. rauă - rouă

2. Scoală gazdă

Nan Roman 53 / '83
Vorța, Valea Poienii

$\text{♩} = 173$ (♩ ♩)

Scoa---lă... gaz---dă,... nu dur-----mi-----re

Că nici noi că n-am dur-----mi-----tu

Scoală gazdă, nu durmire
Că nici noi că n-am durmitu